משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר זרעים

לחם שמים על משנה ערלה

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה ערלה

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-ערלה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה ג 4
משנה ה 4
משנה ז 4
משנה ש 4
פרק ב 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה י 8
משנה יג 8
משנה טז 9
פרק ג 11
משנה ט 11

פרק א

משנה ג

משנה לחם

שזעזעתו נ"ל אסלע קאי שנזדעזע. וכן שזעזעו. ר"ל אדם הניע את הסלע שסביב האילן. ובזה חזר ונעשה כעפר תיחוח. ולשון הרע"ב לא דייק. דמשמע דאאילן קאמר. ולא שייך לומר שנעשה כעפר. ולפמ"ש הוא מדויק. וא"צ לגרוס בעפר. כמ"ש בתי"ט אליבא דהר"מ ז"ל. אלא גרסתנו היא הנכונה.

משנה ה

משנה לחם

במחט של מיתוח כה"ג רע"ב. וכך נ"ל. דהכי איתא נמי בהדיא בפי"ג דכלים. מחט שהתקינה למיתוח כו'. ושל מיתוח. אלא שראיתי אח"כ בערוך. שגורס גם שם של מיתון.

משנה ז

העלין והלולבין כו' ואסורין באשרה. קשיא אמאי לא תני נמי שאסורות בשביעית. וי"ל משום דאין דין כל העלין והלולבין שוה לענין שביעית וצריך לחלק בהן משו"ה לא קמיירי בהו. דלא חזי לאורוכי בהו הכא דלאו דוכתייהו. ועיין מ"ה פ"ז דשביעית:

משנה ש

בשרף הערלה. עיין שם מ"ו:

פרק ב

משנה ב

סאה תרומה שנפלה. עיין פירוש הרע"ב. ומ"ש בתי"ט בשם הר"ש ז"ל ותמה עליו דהא נפלו תנן דמשמע מאליהן ותנן התם ואח"כ נפלו חולין שוגג מותר עכ"ל:

לא ידענא מאי קשיא ליה ומי דמי התם חולין ודאי מעלין את האסור בין בבת אחת בין בזא"ז. אבל הכא בדבר איסור קמיירי. דכי היכי דבפני עצמו לא מצי לבטולי ולמשרי איסורא אחרינא. הוא הדין נמי דאינו מצטרף להיתר להעלות האיסור. ואפי' בשוגג מה כחו יפה להתיר האסור. הא לא מהני לסייע בביטול אלא כשאין שמו עליו שכבר נתבטל מן התורה. כגון תרומה שנפלה לפחות ממאה. דמדאורייתא בטלה:

ואפילו את"ל שאוסרת מ"ה. אעפ"כ אין עוד שם תרומה עליה. אלא מדומע שכולו נעשה איסור. וכשנפלה ערלה מועטת לתוכה נעשה הכל מדומע. שבזה האופן התרומה מסייע' לבטל הערלה. לפי שהיא מכלל המדומע. וכל הנופל לתוכן חוזר להיות כמוהו אם אינו כשיעור שיאסור. אבל אין כחו של איסור יפה להתיר האסור. וכן כשנפלה מתחלה

ערלה שבטלה בחולין במיעוט'. הרי נעשו כולן חולין. ואם אח"כ נפלה להן תרומה. מצטרפת הערלה המבוטלת. להיות שיעור החולין מספיק לבטל את התרומה. אע"פ שלא היה בהן כשיעור בלי הערלה. לפי שהערלה כבר בטלה ונחשבת מכלל ההיתר:

משא"כ אם נפלה מתחלה ערלה באופן שאסרה את התערובת ונפלה אח"כ תרומה בענין שע"י צירופה יש כשיעור לבטל הערלה. אינה מצטרפת להתיר איסור הערלה שפשט בכל התערובת. וזה פשוט מאד. גם הר"מ ז"ל מפרש הכי בהדיא. ומה יעשו גדולי הדור. אם הירו' מפרש כן. ומדוע תלה הרבתי"ט דבר זה בהר"ש לבדו:

אף שיש לקיים דעת התי"ט בצד זולת צד. ורצוני שאם האסור שנפל אחרון בטל בהיתר לבדו בלי צירוף האיסור שנפל ראשון. בזה נראה שהאחרון חוזר ומצטרף לבטל הראשון. כגון ערלה שנפלה לקצ"ט סאין ונאסר הכל. ושוב נפלה סאה תרומה לתוכן. הרי היא מעלה את הערלה אף באחרונה. לפי שהתרומה בטלה בחולין דהיתר בלי סיוע הערלה ונעשית חולין כמוהן. לכך נראה שמצטרפת להתיר הערלה. וכן הדבר בסאה תרומה שנפלה למאה פחות קב או קביים ונדמעו ואח"כ נפלה שם ערנה כשיעור זה להשלים למאה. הרי זו מעלה את התרומה. מאחר שהערלה מתבטלת במאתים ויותר דחולין בלי צירוף התרומה. ונעשית חולין להעלות התרומה. (ואף בזה אפשר דאם נודע התערובת קודם נפילה ב' לא מהני עבי"ד סצ"ט. וגם י"א דאפי' ביבש אומרים חנ"נ) ובזה הצד דבריו נראין שאף האיסור מסייע לבטל מאחר שנפל שוגג אפי' באחרונה:

אבל מתניתין הא אוקמוה בדליכא מאתי' בהיתר לבד לבטל הערלה כי אם ע"י צירוף התרומה שנפלה ראשונה ואסרה המדומע. וכה"ג אע"ג דמהניא למשרי הערלה למהוי מדומע כוותה. מי איכא למימר דתהני לבטולה איהי גופה נמי. וזה ברור מאד ומבואר מדרך ההקש בלי שיצטרך לראיה ולאריכות:

והרע"ב לא הלך כאן בשטת רבותיו ובירר לו דרך לעצמו. ואין חכמים מודים לו ועיין עוד בסמוך:

משנה ג

והערלה את הערלה. כתב הרע"ב ז"ל צ"ל דאחת מהן נטע רבעי שהם ב' שמות. שא"א לאיסור של שם א' שיהא קצתו מבטל לקצתו עכ"ל:

כבר ביארתי לעיל דודאי אפשר ואפשר הוא אצל הר"מ והר"ש ז"ל. ומדוע לא יסייע האיסור לבטל בזה האופן שנפל למאתים אחר שהוא כבר נתבטל. ואין עוד שמו עליו. שכולו היתר הוא. ולא איסור. אלא שהוא ז"ל לפי שטתו במשנתנו. דמפרש למאתים. מאתים חסר א'. א"כ כשנפלה ערלה בתחלה. עדיין כולו איסור. דבכה"ג ודאי לא אתי

איסורא טפי משם א' ושרי ליה. על כן הוצרך לומר דערלה אחת פירושה נ"ר. והוא דוחק עצום. ומתוך כך נפל בזרות אחר. לומר שהאיסור המוחלט מבטל את האיסור ועושהו היתר. שהוא דבר שאין הדעת סובלתו. ושני המפרשים הרתשים הושוו בכך וחלוקים עליו:

ואמנם נראה שהרע"ב לאו מדעתיה אמרה. אלא דהרא"ש רביה היא. שכן נמצא בפירושו שנתגלה בימינו דמפרש נמי דערלה חדא דמתני' נ"ר הוא. ואין ספק שמשם הוציא ז"ל מ"ש כאן:

אבל באמת אין נראה שיהא דעת הרא"ש שוה לדעת הרע"ב. כי הרא"ש ז"ל לא בא לכלל זה אלא מתוך שהיה קשה לו קושית הר"ש ז"ל שהקשה. מאי שנא מהא דתנן בפ"ה דתרומות סאה תרומה שנפלה למא' לא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת ה"ז אסורה. ומ"ט הכא ערלה מעלה את הערלה. דאע"ג דבטלה לה במאתים. (כפירושו במשנתנו כשחזרה ונפלה ערלה פעם שנייה חזר האיסור וניעור כמו בתרומה). ומכח זה נדחק הרא"ש ז"ל לתרץ דהך ערלה נ"ר היא:

מכל מקום לא ס"ל כרע"ב. רצוני דהיכא דנפלה מתחלה ערלה לפחות מכשיעור. ודאי ס"ל נמי דלא אתי איסור נ"ר או כלאים ושרי לה. אלא בשנפלה תחלה למאתים כשיעור שנתבטלה קמיירי כדמפרש הר"ש. דהשתא בנפילה ראשונה כולו היתר הוא ומועיל לבטל האיסור שנפל באחרונה והאחרון אינו מעורר האיסור מפני שהוא שם אחר זוהי שטת הרא"ש במשנתנו. אע"פ שבסוף נראה שנטה אחר גיר' הירו' לא בהחלט. אלא סלקא ליה בקושיא מה שאין הירו' שוה עם פי' המפרשים:

ואיברא הר"ש ז"ל כתב בהדיא דט"ס הוא בירו'. והקושיא מתרומה שחוזרת יאוסרת בצירוף מה שנפל כבר ונתבטל לק"מ. דהתם משום גזל השבט נגעו בה. תדע דהא לאחר שהגביהה אינו חוזר וניעור. לאסור עם הראשון אף לפי חשבון ודוק:

ותמהתי עמ"ש הרבתי"ט ז"ל י"ל אמאי נקטה מתני' ועוד. כבר הקשה זה הר"ש ולא פירש במשנתינו כלום עכ"ל. ולא ידעתי מה הי"ל ז"ל שלא ראה מה שכתוב לפניו. שהרי ר"ש ביאר משנתנו באופן היותר נאות. דמפרש למאתים כמשמעה באופן שבטלה הערלה שנפלה תחלה כדינה. ומ"ש בירו' לקצ"ט הכריח שט"ס הוא. מלבד מחמת שהדין אמת שאין האיסור יכול ליתן מה שאין בו. לעשות לאיסור אחר היתר. אלא דמתני' נמי דייקא מדקתני ואח"כ נפלה סאה ועוד. דלפי שנפלה תחלה סאה של ערלה למאתים של חולין. הוצרך לומר ואח"כ נפלה סאה ועוד. כדי לבטל מה שנפל אח"כ בצירוף. דסאה בטלה בלי צירוף. כן נ"ל שצריך להגיה כך בלשון הר"ש:

ומבואר מאד שכן הוא. דהכי קאמר בשלמא לדידי ניחא דפירושו למאתי' כפשוטו. משו"ה שפיר מיבעי ליה למיתני ועוד. דקמ"ל דצירוף איסור שנפל בראשונה מסייע בביטול האחרון. דהסאה בטלה במאתים. והועוד בטל בסאה. ואין כאן אלא מאתים דחולין בלבד. ואי הוה קתני בבתרייתא נמי סאה ותו לא. לא הוה קמ"ל מידי. דהא סאה בטלה בלי צירוף מה שנפל תחלה. שהרי יש כאן מאתים דהיתר זולתו. אלא אליבא דהירושלמי דבתחלה לא נפלה אלא לקצ"ט. למאי אצטריך ועוד. אפילו אי הוה תניואח"כ נפלה רק סאה כמו בראשונה. נמי הוה שמעינן דאיסור הקודם גרם הביטול. שהרי אין בהיתר לבדו רק קצ"ט. ואינו מספיק לבטלו אפי' אליבא דר"י. דלכל המועט מאתים ועוד בעי. ובמתני' לא קתני הכא ועוד. דנימא דפירושה לקצ"ט ועוד:

וגם מוכח מדנקט ברישא ואח"כ נפלו ג' קבין ותו לא. דאי איתא דתנא דידן כר"י סבירא ליה. לישמעינן רבותא דאפי' טפי נמי מיבטיל. וליתני ואח"כ נפלו ג' קבין ועוד. דהג' קבין בטלים בקצ"ט ומשהו. והועוד בטל בא' פחות משהו וק"ל. אלא על כרחך ליכא לאוקמי כלל למתני' כר"י. והא ודאי קשיא נמי להרע"ב. וכל זה הכריח להר"ש ז"ל להניח פי' המשנה כמשמעה. ובכן מדוקדק הועוד כדאמרן. דבעי לאשמועינן דהאיסור שבטל כבר. מצטרף להיתר. לבטל האיסור שיפול אח"כ. דאי לא הוה קתני ועוד. לא הוה משמע מידי כנז'. הרי שפירש משנתינו יפה ולא חיסר בה כלום. ופירושו הוא הברור ומוסכם:

אבל פי' הרע"ב יש עליו טענות וערעורין הרבה. מלבד הזרות מבואר הביטול שסובר איסור א' מבטל לחברו ומתירו. שהוא דבר שאי אפשר לשמוע. יש להפליא על זה עוד. דאי איתא. מאי איריא סאה. אפי' סאתים וטובא נמי. (רק שלא ירבה האיסור בכמותו יותר מן ההיתר). ולישמעינן נמי דאפילו אם נפלו עשרה סאין ערלה לצ' של היתר. ואח"כ נפלה סאה תרומה או ג' קבין של כלאים ונ"ר דבטלין. (ואע"ג דטעמיה דבעי לאשמועינן שנים מעלין זא"ז בעירוב א'. מ"מ הא הויא רבותא טובא) דמאי שנא סאה או סאתים כל שאוסרין ואין שיעור בהיתר לבטלן ודוק:

ולקמן מ"י נמי תנן בהדיא איפכא. דשנים ושלשה שמות (של איסורין) אסורין ומצטרפין. (ואף ר"ש לא שרי. אלא כשאין בא' מהן כדי לאסור התערובת). שמע מנה דאפילו אין בא' כשיעור. מצטרפין לכשיעור לאסור. כל שכן כשיש בא' לבדו כדי לאסור. שאין חבירו מתירו. ואע"פ שי"ל דהתם בנפילה א' מיירי והכא בשתי נפילות. מ"מ כל זמן שלא נתבטל. באיסורו הוא עומד. אדרבה בשתי נפילות גרע. דבשנפלו שני האיסורין כאחת. מעולם לא נאסר א' מן התערובות:

אי נמי מצינן לאוקמה למתני' בשנתערבו שני איסורין שונים כל א' בהיתר בפני עצמו. ולא היה בו כשיעור. ואח"כ נצטרפו ב' התערובות ונמצא בהן כשיעור. מסייעין לבטל זא"ז. מאחר שכבר בטל כל א' ברוב. ובהכי איירא תשו' הרא"ש שהובאה לפסק הלכה בי"ד ס"ס צ"ח דוק. וגם זה אינו מוסכם. אבל לא ראיתי לא' מהפסקנים שיאמר שאיסור גמור יצטרף לבטל חבירו ותו לא מידי:

משנה לחם

בלח"ש רק שלא ירבה כו' מן ההתר נ"ב (כאותה ששנינו פ"ה דתרומות עד שתרבה תרומה על החולין).

משנה לחם

שם איפכא ועיין מ"ש בפירוש רע"ב מ"ו פ"ד דמעילה. שדבריו סותרין ג"כ למ"ש כאן.

משנה לחם

שם בסוף הדבור. אבל לא ראיתי כו' ולבטל חברו בזה אחר זה. ותו לא מידי. צ"ל.

משנה י

משנה לחם

או שני מינין משם אחד כגון זנגביל ופלפלין ושניהם ערלה. רע"ב. **אגב** שטפיה כתב כך. כי זנגביל פרי האדמה. וכן ברכתו בפה"א. ואין ערלה נוהגת אלא בפרי העץ בלבד.

משנה יג

כלים שסכן בשמן טמא. פי' הרע"ב כגון מנעלים של עור שסכין אותן בשמן לרככן. וחזר וסכן בשמן טהור לאחר שנתייבש השמן הראשון והטבילו לכלי עכ"ל. ומסיים הר"ש דאי בעודו טופח על הכלים. א"כ הטמא מטמא הטהור והכלי ממ"נ טמא ע"כ:

ואע"ג דמפרש דמטביל ליה אפ"ה צריך לומר ג"כ שנתייבש תחלה הראשון. דאל"ה לא מהניא ליה טבילותא. דאין המים מטהרין שאר משקה טופח ואפילו לכלי לא סלקא טבילה כדתנן ואלו חוצצין הזפת והמור. (אלא שזה צ"ע דהני משום דקפדי עלייהו. ואהא לא קפדי. אדרבה ניחא לאינשי ביה. ובטיל אגב כלי. ומשנה שלמה שנינו זה הכלל כל שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ. אבל מ"מ השמן אין לו טהרה כל זמן שטופח ולא מיטביל כדמוכח מכמה משניות במס' כלים). וצ"ל דסיפא נמי הכי פירושה כשסכן בשמן טהור ואח"כ סכן בשמן טמא. והמתין לו עד שנגב והטבילו. בהא נמי הוא דפליגי. דאל"כ מאי נפקא מנה מכל מקום טמא הוא:

ודע דאף לרבנן דאזלי בתר אחרון היינו דסברי לכי פלט מן האחרון הוא דפלט. מיהא כל כמה דלא פלט. אע"ג דאחרון טמא היה. משתמש בו בטהרה אחר שנגב ונטהר. דהכי איתא בתוספתא דאייתי הר"ש:

והשתא איכא למידק האי שמן בתרא דטמא היכי דמי. אי דאין יכול לצאת. התנן באהלות פ"ג [משנה ב'] שכל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור. ואי הכי לרבנן מאי אחר אחרון אני בא איכא. אפילו אי אזלו בתר אחרון טהור הוא. אלא ודאי ביכול לצאת עסקינן. כדמפרש הרע"ב וכדמסיים בה בתוספתא חזרו ויצאו מהן משקין טמאין. ואי ביכול לצאת שלא ע"י הדחק. אע"ג דלא נפיק נמי ליטמא כדמסקינן בפ"ט דנדה [ד' ס"ב ע"ב]. וא"כ מאי איריא שמוציאין מן האחרון. הא קודם שמוציאין משתמש בהן בטהרה. כדאיתא בתוספתא שהעתיקה הר"ש. הלא אפי' קודם שמוציאין נמי טמאין הן:

ואי בשאינן יכולין לצאת כי אם ע"י הדחק. הא משמע התם דמשקין דלא קפדי עלייהו לא מטמו טומאה בלועה. אלא דווקא החמורין כגון משקין דזב וזבה. והכא לא קפדי עלייהו. אדרבה צורך הכלים נינהו ובטלי אגבייהו כדאמרן. ואפי' ביכולין לצאת שלא ע"י הדחק. נמי נימא דבטלין על הכלים:

ועוד מ"ט פליגי הכא ר"א ורבנן אי ניזל בתר ראשון או אחרון. ואילו התם בנדה גבי כתם משמע דהאחרון מעורב עם הראשון. וצ"ע שם בסוגיא:

משנה טז

חתיכה של קדשי קדשים. עבתי"ט שהביא פירוש הרמב"ם ז"ל ואחר שהאריך בביאורו כתב ז"ל ומבואר הוא דכל זה אינו אלא חומרא בעלמא דהא בנתבטל טעמם איירי כמו שמפרש. ויראה נמי דלאו דווקא שנתבשלו כל הג' חתיכות בבת א' עם חתיכות החולין. אלא הוא הדין כשכל א' נתבשל לבדו עם חולין דהא מטעם שהם חמורין על ישראל נגעו בה כו' ואין כאן שייכות להיתר מעלה את האיסור כו' וזהו שכתב בחבורו כו' ותמיהני על בכ"מ כו' כתב שזה דבר פשוט כו' אבל קשה כו' וצ"ע עכ"ל. ולפי מה שהתבאר כו' מבואר דאדרבה שאין זה ענין כלל להיתר מעלה האיסור כו' חושב אני כו' ולא עיין בפירושו למשנה זו עכ"ל:

והוא פלא בעיני. כי דברי הר"מ כאן בפירושו ברורים הם. דמתני' איירי בנתבשלו כל אלה החתיכות ביחד. והכרח לומר כן דכיון דעל כרחך בשאין בחתיכה א' מהם כדי ליתן טעם אייר. א"כ ודאי דאינן אוסרין לגמרי כשהן לבדם. אלא הכא במאי עסקינן כשאין בא' מהן כדי לאסור. אבל יש בכולן כדי לאסור ע"י צירוף. כדאיירי עד השתא בכולא פרקין. דקמ"ל תו הכא דאף על גב דאסורין לזרים לרבנן. דס"ל ב' איסורין מצטרפין. אפילו הכי מותרין לכהנים מטעם דמיקרי לגבייהו שהי"ל שעת הכושר:

ותדע ותשכל בזה שזה שכ' הרבתי"ט ומבואר הוא דכל זה אינו אלא חומרא בעלמא. ר"ל שאסורין לזרים דהא בנתבטל טעמם איירי. אגב שיטפיה כתב כן ולא דק במ"כ. דמבואר

הדבר בהפך שאין כאן חומרא כלל. אלא דינא הוא אליבא דרבנן דאזדו לטעמייהו דלעיל. והכא נמי אע"ג דטעם כל א' לבדו היה מתבטל. אם נתבשל לבדו עם החולין. מ"מ ע"י שנתבשל עם איסורין אחרים. נצטרפו האיסורין ואין בחולין כדי לבטלן כולן. משו"ה מדינא אסורין לזרים. ובדין הוא דאפילו לכהנים ליתסר. אלא קולא היא דהקלו לגבייהו. כיון דאינו איסור חמור אצלן לפי שהי"ל שעת הכושר לכהנים. על כן ודאי בדווקא נקט הר"מ שנתבשלו הג' חתיכות ביחד. דאי כשכל אחד נתבשל לבדו עם החולין ואין בו כדי לאסור. פשיטא דמותר אף לזרים

ותמה על עצמך מה האי דקאמר הרב הנז' דה"ה כשכל א' נתבשל לבדו דהא מטעם שהם חמורים נגעו בה. ומאי דעתיה אטו משום דחמורים איסורין הללו לגבי ישראל לא יהא להם היתר בביטול טעם. אדרבה הני קילי משאר איסורים. כיון דלגבי כהנים מיהת לא חשיב איסורייהו. דהו"ל שעת הכושר ואם שאר איסורין שאיסורן שוה בכל בטלין במיעוטן. הללו לא כל שכן. וזה פשוט מאד:

ומעתה דברי הר"מ ז"ל בחבורו ודאי צריכים לפנים. ובדין הי"ל להר"א ז"ל להגיה עליו דצריך שיהא בשל היתר כדי להעלות האיסור. וזה פשוט כדברי הכ"מ. דאפי' ר"ש אינו מתיר. אלא בשאין באיסור א' כדי לאסור. וכל כך פשוט הוא דמשנה שאינה צריכה היא לפי דבריו שבחבור. דאו או קתני דכיון דיש בחולין כדי ביטול. צריכא למימר דמותרין לכהנים. ותו קשיא איפכא לזרים מ"ט אסורין ביש כשיעור לבטלו. ומי חמירי הני משאר איסורין שבתורה. דאין להן היתר ולא שעת הכושר כנזכר:

לכן אנוס היה הרב בכ"מ להניח הדבר בצ"ע. דלא הו"ל למימר או לא. דלא אפשר לאוקמה אלא בשאין בחולין כדי לבטל כל האיסורין הללו. אף על פי שיש בהן כדי ביטול א' מהן. דאשמעינן דמצטרפין ליאסר לזרים. ואפ"ה לכהנים מותרין מטעם הנז' והרי זה ברור מאד דשפיר קאמר הרב בכ"מ ועיין בה טובא ולא אשכח פרוקא. וגם במ"ש הראב"ד לא ניחא ליה מטעמא דאמרן. וצריכה נגר דיפרקינה למילתיה דהר"מ ז"ל בחבורו ולא משו"ה נתלו בוקי סריקי בהרבכ"מ ז"ל גברא דשפיר חזי ועינוהי מטייפי ודייק טפי. ומה לנו לעקם הישרה. וחלילה לקלקל השורה. לישא פנים בתורה:

של פגול ושל נותר. הרע"ב כתב ושל טמא. וכתב בתי"ט להרמב"ם ניחא דלא גרסינן ליה. עיין לשונו מגומגם מאד ונעדר הבנה מ"מ נודע למבין שר"ל דלא אצטריך ליה למיתני טמא כיון דתני פגול ונותר שאף הן טמאין:

אבל לא אוכל לירד לסוף דעתו ז"ל בזה דמי דמי נותר ופגול אין טומאתן אלא מדבריהם כמבואר סוף פסחים [ד' ק"כ ע"ב]. והו"ל לאשמעינן נמי בטמא דאורייתא. וחדוש גדול

היה אם אעפ"כ מותר לכהנים באכילה. דאכתי לא ידעינן דטומאה מתבטלת. ועוד אין אוכל מטמא אוכל. והיאך נתיר הכל אפי' לטמאים:

וגם דברי הר"מ המה נפלאים ממני מה שכתב שמותר לכהנים בין טהורים בין טמאין לפי שהכל נטמא בנותר ופיגול. שכל טומאתן אינה אלא מדרבנן. ואיך יותר בשר קדשים לאוכלו בטומאת הגוף מחמת טענה שנטמא הכל בטומאה קלה של דבריהם וצע"ג:

משנה לחם

בפיסקא והרי. כדי ליתן טעם איירי. צ"ל.

משנה לחם

שם ס"פ אבל ש"ו מתבטלת (ועפר"י קמבעיא אפילו בתרומה דרבנן אי בטלה. אלא דהתם אסוריה לא בטיל. משו"ה מספקא מילתא נמי בטומאתיה. וצ"ע בפ"ב דמכשירין. ברזל טמא שבללו כו').

פרק ג

משנה ט

משנה לחם

ובח"ל יורד ולוקט להר"מ ז"ל. אתיא מתני' אפילו כר"י. דקיי"ל כותיה. דס"ל אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. היינו לענין חיוב מלקות. ומודי דאיסורא מיהא איכא בא"י. ובח"ל אע"ג דשרי לכתחלה. מיהת באכילה אסור ודאי. וספקו מותר. וע"י גוי דווקא. **אבל** להרא"ש וסוגיין דעלמא. הך מתניתין דלא כהילכתא. אלא שרי בכל גוונא לזרוע כלאי כרם בח"ל להדיא. אף ע"י ישראל. ומותרין באכילה. עי"ד סרצ"ו. **ותמהתי** ממ"ש בספר מהרי"ל בפשיטות שלא כענין זה. כמה שכתבתי שם בסיעתא דשמיא.